

Köllő, János

Working Paper

Miért nem keresnek állást a Magyar munkanélküliek? Hipotézisek az Európai munkaerőfelvétel adatai alapján

Budapest Working Papers on the Labour Market, No. BWP - 2009/3

Provided in Cooperation with:

Institute of Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences

Suggested Citation: Köllő, János (2009) : Miért nem keresnek állást a Magyar munkanélküliek? Hipotézisek az Európai munkaerőfelvétel adatai alapján, Budapest Working Papers on the Labour Market, No. BWP - 2009/3, ISBN 978-963-9796-68-3, Hungarian Academy of Sciences, Institute of Economics, Budapest

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/108448>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI INTÉZET

BUDAPESTI MUNKAGAZDASÁGTANI FÜZETEK
BWP – 2009/3

MIÉRT NEM KERESNEK ÁLLÁST A MAGYAR MUNKANÉLKÜLIEK?

Hipotézisek az Európai Munkaerőfelvétel adatai alapján

KÖLLŐ JÁNOS

Budapest Working Papers On The Labour Market
Budapest Munkagazdaságtani Füzetek
BWP – 2009/3

Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézet
Budapesti Corvinus Egyetem, Emberi Erőforrások Tanszék

Szerző:

Köllő János
tudományos főmunkatárs
Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézet
E-mail: kollo@econ.core.hu

2009. július

ISBN 978 963 9796 68 3
ISSN 1785 3788

Kiadja
a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete

Miért nem keresnek állás a magyar munkanélküliek?

Hipotézisek az Európai Munkaerőfelvétel adatai alapján

Köllő János

Összefoglaló

A magyar munkaerőpiac egyik megkülönböztető sajátossága a munkavállalási korú népesség gazdasági aktivitásának – munkaerő-piaci részvételének - alacsony szintje, aminek fő oka, hogy más, hasonlóan alacsony foglalkoztatási rátával rendelkező országokhoz képest is igen alacsony az aktívan állást keresők aránya a nem foglalkoztatottak között. Ebben a tanulmányban az Európai Munkaerőfelvétel alapján megvizsgáljuk, milyen magyarországi társadalmi, munkaerő-piaci csoportok esetében tekinthető különösen alacsonynak az álláskeresési intenzitás, más uniós országok hasonló csoportjaihoz viszonyítva.

A leíró adatok alátámasztják, hogy Magyarországon a munkában nem álló népesség álláskeresési aktivitása összességében és minden megvizsgált részpopulációban rendkívül alacsony. Azt a feltevésünket, hogy az iskolázatlan munkaerő piacról való kiszorulása különösen súlyos mértékű inaktivitás formájában történik, azonban sem a magyar, sem a nemzetközi összehasonlító adatok nem támasztották alá. A munkában nem álló iskolázatlanok ma hasonló arányban kötődnek a piachoz, mint a képzettebbek. Az inaktivitás csupán a nagyon alacsony foglalkoztatás – és nem az állástalanok összetételének valamiféle sajátos torzultsága – miatt érinti különösen erősen az iskolázatlan népességet.

A részletesebben elemzett magyar, lengyel és szlovák adatok szerint a három – hasonló foglalkoztatási szinttel, de erősen eltérő álláskeresési intenzitással jellemezhető – országban az aktívan munkát keresők arányában mutatkozó eltérések alapvetően a regisztráció fokában, illetve a munkanélküliként regisztráltak álláskeresési aktivitásában meglévő különbségekre vezethetők vissza.

Ebből nem következik, hogy a nem foglalkoztatottak nagyobb arányú regisztrálása feltétlenül növelné az álláskeresők arányát, hiszen elképzelhető, hogy a regisztráció és az álláskeresés között nem oksági kapcsolatról van szó, hanem közös okok vezetnek egyidejűleg magas nyilvántartási arányhoz és intenzív álláskereséshez. Egy 20 európai országra vonatkozó panel regressziós modellben megvizsgáljuk, hogy a pozitív keresleti sokkok erősebben növelik-e az álláskeresési arányt ott, ahol a regisztráció foka magas. Az

eredmények nem mondanak ellent a hipotézisnek, de további kutatásra és gazdagabb adatbázisra van szükség ahhoz, hogy a konjunkturának a keresési intenzitásra illetve a nem-foglalkoztatottak összetételére gyakorolt hatásait szét lehessen választani.

Tárgyszavak: munkanélküliség, inaktivitás, álláskeresés, regisztráció

JEL: J64, J68

Köszönetnyilvánítás:

A kutatást a *Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal* OM-00070/2006 számú szerződésének „Oktatás, foglalkoztatás, versenyképes gazdaság Magyarországon a XXI. században” című Jedlik Ányos projektje támogatta.

A szerző köszönetet mond Bajnai Blankának az EU-LFS adatok előkészítésében kifejtett munkájáért.

Why the Hungarian non-employed do not search for jobs?

János Köllő

Abstract

The low level of job search is a unique feature of the Hungarian labour market compared to other former communist countries. The paper looks at search intensity among the non-employed using micro-data of the European Labour Force Survey. A section comparing Hungary, Poland and Slovakia in detail finds that Hungary's position is most probably explained by its special system of unemployment assistance. The majority of the non-employed, including those aged 15-59, receive disability pension or child-care benefit and, as a result, few of them are registered in the jobcentres. In addition, few of those who are registered look for jobs actively. While registration practices and job search among the registered unemployed differ substantially across the three countries considered, the linkages between job search, on the one hand, and education, gender, age or the duration of joblessness, on the other, are similar.

The question of whether higher registration is conducive to more search is analysed using a quasi-panel of European countries. The estimates provide some support to the view that search intensity is more responsive to positive and negative shocks in countries, where the registration rate is higher.

JEL: J64, J68

Keywords: unemployment, inactivity, job search, registration

1) BEVEZETÉS

A magyar munkaerőpiac egyik megkülönböztető sajátossága a munkavállalási korú népesség gazdasági aktivitásának – munkaerő-piaci részvételének - alacsony szintje, aminek fő oka, hogy más, hasonlóan alacsony foglalkoztatási rátával rendelkező országokhoz képest is igen alacsony az aktívan állást keresők aránya a nem foglalkoztatottak között. A nemzetközi szervezetek (ILO, OECD) ajánlásait követő statisztika azokat a nem dolgozókat tekinti gazdaságilag aktívnak, akik a kérdezést megelőző hetekben állást kerestek, és képesek, illetve készek arra, hogy munkába lépjenek. Inaktívnak azok minősülnek, akik a referenciahétén nem dolgoztak, ugyanakkor állást sem keresnek, vagy ha keresnek is, a talált munkát nem tudnák vagy nem akarnák meghatározott időn belül felvenni. (A gyakorlatban a besorolás az álláskeresés alapján dől el, a „rendelkezésre állási kritérium” szerepe marginális). Magyarországon kirívóan magas a fenti meghatározás szerint inaktívnak minősülő népesség aránya, vagy más szavakkal, igen alacsony a nem foglalkoztatott népesség álláskeresési intenzitása.

Ebben a tanulmányban az Európai Munkaerőfelvétel (European Labour Force Survey, EU-LFS), azaz, a tagországok nemzeti munkaerő-felméréseinek gyűjteménye alapján megpróbáljuk megállapítani, milyen magyarországi társadalmi, munkaerő-piaci csoportok esetében tekinthető különösen alacsonynak az álláskeresési intenzitás, más uniós országok hasonló csoportjaihoz viszonyítva.

A 2. szakaszban röviden tárgyaljuk, érdemes-e egyáltalán határvonalat húzni a munkanélküliség és az inaktivitás közé, és hogyan húzható meg ez a határ? A 3. szakaszban ismertetjük az adatokat, majd a 4. lépésben bemutatjuk Magyarország Európán belüli helyzetét a vizsgált problémára vonatkozó legfontosabb mutatók alapján. A leíró adatok alátámasztják, hogy Magyarországon a munkában nem álló népesség álláskeresési aktivitása összességében és minden megvizsgált részpopulációban rendkívül alacsony.

Az 5. szakasz részletesebben elemzi a magyar, a lengyel és a szlovák „nem-foglalkoztatottak” összetételét, és arra a következtetésre jut, hogy a három – hasonló foglalkoztatási szinttel, de erősen eltérő álláskeresési intenzitással jellemezhető – országban az aktívan munkát keresők arányában mutatkozó eltérések alapvetően a *regisztráció fokában, illetve a munkanélküliként regisztráltak álláskeresési aktivitásában* meglévő különbségekre vezethetők vissza.

Ebből természetesen nem következik, hogy a nem foglalkoztatottak nagyobb arányú regisztrálása feltétlenül növelné az álláskeresők arányát, hiszen elképzelhető, hogy a regisztráció és az álláskeresés között nem oksági kapcsolatról van szó, hanem különféle meg nem figyelt változók, közös okok vezetnek egyidejűleg magas nyilvántartási arányhoz és

intenzív álláskeresőkhöz (vagy ez utóbbi látszatához). Ezért a 6. szakaszban egy, a rögzített országhatásokat kiszűrő, az összes európai országra vonatkozó panel regressziós modellben megvizsgáljuk, hogy a regisztrációs arány növekedése valóban elvezet-e az álláskeresőkhöz arány növekedéséhez, illetve, hogy a pozitív keresleti sokkok erősebben növelik-e az álláskeresőkhöz arányt ott, ahol a regisztráció foka magas. Előre bocsátjuk, hogy az e célra felhasználható EU-LFS adatok távolról sem ideálisak, ami bizonytalanná teszi a kapott eredményeket. A becslések alapján fenntartható a hipotézis, hogy a munkakereslet növekedése erősebb hatást gyakorol a keresési intenzitásra ott, hol a regisztráció foka magas.

A Jedlik Ányos Programhoz benyújtott kutatási tervünkben az iskolázottság és az álláskeresőkhöz intenzitás közötti kapcsolat vizsgálatát irányoztuk elő az EU-LFS adatai alapján. Azt a feltevésünket, hogy az iskolázatlan munkaerő piacról való kiszorulása különösen súlyos mértékű inaktivitás formájában történik, azonban sem a magyar, sem a nemzetközi összehasonlító adatok nem támasztották alá. (Lásd egyfelől az 5. szakaszban a magyar-lengyel-szlovák összehasonlítást, másfelől az 1. Függelékben bemutatott magyarországi idősorokat!). Megállapítható, hogy Magyarországon a munkában nem álló iskolázatlanok ma nagyjából ugyanolyan arányban kötődnek a piachoz, mint a képzettebbek. Igaz, hogy az inaktív csoport az átlagosnál magasabb arányt képvisel az iskolázatlan népesség egészében, ám ez az aktívan vagy passzívan állást kereső nem foglalkoztatott csoportokról ugyanúgy elmondható. Az inaktivitás csupán a nagyon alacsony foglalkoztatás – és nem az állástalanok összetételének valamiféle sajátos torzultsága – miatt érinti különösen erősen az iskolázatlan népességet. Hasonlóképp, a magyar-lengyel szlovák összehasonlítás rámutat, hogy e három ország között nincs lényeges eltérés a különböző iskolázottságú rétegek relatív (a hazai átlaghoz viszonyított) álláskeresőkhöz aktivitásában. Ezért a hangsúlyt nem az iskolázottság és az álláskeresőkhöz aktivitás kapcsolatára, hanem más, ennél fontosabbnak bizonyult tényezőkre helyezzük.

2) SZÁMÍT-E EGYÁLTALÁN AZ ÁLLÁSKERESÉS?

A munkagazdaságtani irodalomban régóta vitatott kérdés, hogy egyáltalán érdemes-e határvonalat húzni a munkanélküliség (U) és az inaktivitás (N) közé. A válasz nagymértékben függ a vizsgálati céltól.

A dinamikus makro-elemzés többnyire megelégedhet az ILO-OECD munkanélküli rátával, mint a munkaerőpiac állapotának jelzőszámával. Noha az U/N arányokban igen nagy országközi eltérések fordulnak elő, az U és N ráták többnyire azonos irányban és mértékben változnak. Az ILO-OECD ráta használata a statikus nemzetközi összehasonlítást sem torzítja súlyosan: ha igaz is, hogy a különböző munkanélküliség-definíciók erősen eltérő szinteket

jelezhetnek (lásd például Brown et al 2006), az országok rangsorán ez keveset változtat (Sorrentino 1993, 1995, 2000).¹

A *foglalkoztatási potenciál* kérdésével foglalkozó kutatás nem bánhat ilyen nagyvonalúan az U és N közötti határvonal kérdésével, amennyiben az álláskeresés pillanatnyi megléte/hiánya a munkaerőpiachoz való kötődés hosszabb távon is eltérő szintjére utal. Flynn – Heckman (1983) ma is igazodási pontnak tekintett írása erősen eltérőnek találta az U és N csoportokat a piachoz való hosszabb távú kötődés és az elhelyezkedési esélyek szempontjából. Juhn et al. (1991) valamint Murphy – Topel (1997) ezzel szemben a két csoport együttes kezelését találták termékenyebbnek. Garibaldi – Wasmer (2001) és Boeri (2000) – utóbbi éppen a volt szocialista országok példáján – olyan modelleket alkalmaznak, melyekben az egyensúlyi foglalkoztatás illetve munkanélküliség szintje sem jelezhető előre az U és N közötti választás sajátosságainak ismerete nélkül. A Jones – Riddell (1999) szerzőpáros az inaktív népesség heterogenitását hangsúlyozza, rámutatva, hogy az állást *nem kereső*, de dolgozni *akaró* csoport piachoz kötődése a munkanélküliekéhez hasonló mértékű.

A magyarországi kutatások vegyes eredményekkel szolgáltak. Micklewright – Nagy (1999) és Köllő (1999) 1997 első negyedétől kezdődően követett nem-foglalkoztatotti mintákat a Munkaerő-felvételben, másfél évig. Diszkrét időtartam-modellen alapuló eredményeik szerint az állást kereső illetve állást csak akaró férfiak elhelyezkedési esélye statisztikailag azonos volt. A másodikként említett kutatás egy 1997. harmadik negyedében induló kohorszot is megvizsgált, és itt a férfiak esetében is kimutatható volt a álláskeresés hatása az elhelyezkedési esélyre, ami arra utal, hogy az első negyedévi állományra kapott eredményeket esetlegesen torzíthatta az ideiglenes elbocsátottak visszatérése a korábbi munkahelyeikre, az a tény, hogy az elhelyezkedések zöme az építőipari és mezőgazdasági szezon elejére esett. Feltételezhető, hogy az inaktív férfiak egy része ezeknek a szezonális munkahelyeknek a megnyílására várt, és keresés nélkül is el tudott helyezkedni. A nőknél az álláskeresők szignifikánsan nagyobb arányban helyezkedtek el mindkét kutatás szerint, mindkét mintában. Micklewright-Nagy (2005) tervezett kísérlete, melynek keretében a munkanélküliek egy részét a szokottnál sűrűbben hívták be a kirendeltségekre, arra utalt, hogy az álláskeresői követelmény szigorúbb számonkérése egyes csoportokban szignifikánsan növelte az elhelyezkedési arányt.

Akadályozza-e az álláskeresés hiánya a foglalkoztatást, csökkenti-e a piaci rugalmasságot? Bizonyos határok között nem, hiszen a munkaerő-piaci mozgások zöme (a pályakezdetést és a nyugdíjba vonulást leszámítva) a foglalkoztatás és a munkanélküliség között, illetve különböző munkahelyek között – közbenső munkanélküliség nélkül – zajlik. A szokásos intézményi indikátorokkal dolgozó elemzések (Riboud et al 2002, Cazes -

¹ Éppen Magyarország példa a kivételre, amikor egy ország rangsorbeli helyezése is nagymértékben függ a választott munkanélküli mutatótól.

Nesporova, 2003, Rutkowski et al. 2005) igen rugalmasnak mutatják a magyar munkaerőpiacot, és a bérrugalmasságra (Kőrösi 2005, Köllő 2001), a munkahely-forgalomra (Kőrösi 2005), valamint az alkalmazkodási költségekre (Kőrösi-Surányi 2002) vonatkozó becslések sem jeleznek nagyfokú rugalmatlanságot. Az EU-LFS adatai szerint a magyarországi munkanélküliség kevésbé perzisztens, mint Lengyelországban és Szlovákiában (továbbá Szlovéniában, Olaszországban, Belgiumban, Görögországban és Litvániában). Látni kell, hogy ezek az eredmények nem feltétlenül állnak ellentmondásban a nyers tényekkel, melyek tömeges és perzisztens inaktivitásra - rugalmatlanságra, és a rugalmasság egyik fontos feltételének, az álláskeresőnek a hiányára – utalnak.

A piachoz való - munkakeresésben meg nem nyilvánuló - látens kötődés aktivizálódhat, ha javulnak az elhelyezkedési esélyek. Erre utal az ún. „elbizonytalanodott munkavállaló-hatás” (discouraged worker effect), az a tapasztalat, hogy a foglalkoztatás egységnyi növelése egységnyinél kisebb mértékben csökkenti a munkanélküliséget, mert a konjunktúra javulásának hatására az inaktívok egy része belép a piacra. Magyarország esetében a makro-adatok legfeljebb a nőknél utalnak ilyen hatás esetleges meglétére: 1997-2000-ben a 15-55 éves nők foglalkoztatásának növekedése egyidejűleg az inaktivitás csökkenésével járt. (Ebben azonban szerepet játszott a korhatár előtti nyugdíjba vonulás késleltetése az öregségi korhatár emelésével párhuzamosan.) A férfiaknál az eltolódások egyértelműen a munkanélküliség és a foglalkoztatás között történtek, jó és rossz periódusokban egyaránt. Ha nem érvényesül erőteljes „bizonytalan munkavállalói hatás”, a foglalkoztatás és a munkanélküliség rugalmasan reagálhat a piaci jelzésekre, anélkül, hogy ez érintené az inaktív tömeget: a piac lehet rugalmas, de ugyanakkor igen kisméretű is. Az idézett szakirodalmi eredmények fényében nem lenne meglepő, ha az esetlegesen felgyorsuló gazdasági növekedés csökkenteni kezdené a mára már magassá vált magyar munkanélküliséget, ahogy az az összes többi volt szocialista országban történt az elmúlt három évben², de számos okunk van kételkedni abban, hogy a hatása áterjedhet-e az inaktívokra.

Egyelőre nem folyt olyan kutatás, ami az inaktivitásnak a bérekre kifejtett nyomását tanulmányozta volna. A *munkanélküliség* bérekre gyakorolt hatását több tanulmány is vizsgálta: Kertesi-Köllő (1998) az érett piacgazdaságokra jellemző kapcsolatot talált a munkanélküliség szintje és a bér szintje között, Kőrösi (2005) vizsgálatai időben gyengülő kapcsolatra utaltak. Amennyiben az inaktívok nem támasztanak versenyt a munkahelyekért, akkor az álláskereső hiánya közvetve, a bérnyomást enyhítve is fékezheti a foglalkoztatás növekedését.

² 2005 márciusában a magyar munkanélküli ráta 6.8 százalék volt, a nyolc volt szocialista EU-tag és a két tagjelölt (Bulgária és Románia) rátáinak átlaga ugyanekkor 10.4 százalék. 2008 márciusában a magyar ráta 7.6 százalék volt, immár magasabb a közép-kelet európai átlagnál (6.1%), a harmadik helyen Szlovákia (9.8%) és Lengyelország (7.7%) után. Magyarország az egyetlen volt szocialista uniós tagország, ahol a munkanélküliség 2005-2008-ban növekedett (Eurostat).

Ebben a tanulmányban nem tudjuk egyéni adatok segítségével vizsgálni az álláskeresésnek az elhelyezkedésre gyakorolt hatását, mert ez csak longitudinális adatokkal lenne lehetséges, az EU-LFS állományokból azonban nem építhető panel. Az egy évvel korábbi munkaerő-piaci státusz ismert ugyan, de nem tudható, hogy aki nem dolgozott, az keresett-e állást (és regisztrálták-e munkanélküliként). Ezért sokkal szerényebb célt tűzünk magunk elé: hallgatólagosan feltételezve, hogy az álláskeresők magasabb aránya jobb feltételeket teremt a foglalkoztatás növekedéséhez, azt a kérdést vizsgáljuk (a) milyen tényezők mentén tér el a magyarországi álláskeresési intenzitás a más országokban tapasztalhatótól, és (b) igazolják-e az EU-LFS adatai, hogy a keresztmetszeti vizsgálódás alapján fontosnak gondolt tényezők változása befolyásolja az álláskeresési arányt.

3) AZ ADATOKRÓL

A leíró áttekintés viszonylag friss, 2005. évi adatok alapján történik, ez a legtöbb országban négyszeri (negyedévenkénti), néhány tagállamban azonban csak egyszeri megfigyelést jelent. A számításokhoz a negyedéves teljeskörűsítő súlyokat használjuk, mert néhány országban nem számítanak éves súlyokat.³

Ami a legfontosabb csoportosító ismérveket illeti, az *iskolázottságot* az Eurostat által készített besorolás (alsó-, közép- és felsőfok) szerint mérjük, amiben az érettségit nem adó szakmunkásképzés a középfokhoz sorolódik.⁴ A folytonos *életkor* változó sajnálatos módon az Eurostat anonimizálási törekvésének áldozatául esett, helyette öt éves korcsoport-változók szerepelnek a kutatók számára hozzáférhető adatbázisban. (Anélkül, hogy értékelni kívánnánk és tudnánk az Eurostat eljárását, megjegyezzük, hogy ez igen nagy mértékben csökkent az EU-LFS kibocsátott verziójának értékét, bizonyos elemzési irányokat eleve kizár. Munkaerő-piaci szempontból sem mindegy például, hogy valakinek fél éves vagy négy és fél éves éves gyermeke van-e). A szociális segélyekre és a bérekre vonatkozó adatokat az Eurostat szintén törölte, csak a kifejezetten munkanélküliség jogcímén kapott támogatás tényére vonatkozó dummy (igen-nem) változó maradt meg. Az egyének időbeni követésére alkalmas természetes azonosítók magától értetődően kikerültek a publikus verzióból, de nem pótolták őket anonimitást biztosító kapcsolási kóddal, ezért panelek építésére és a munkaerő-piaci áramlások megfigyelésére ott sincs mód, ahol a nemzeti felvételek hosszabb-rövidebb ideig - Magyarországon például másfél évig - követik a megfigyelt egyéneket. Ez sajnálatos

³ A kétféle súlyozással számított értékek alig térnek el egymástól.

⁴ Ez az EU-LFS-ben igaz Lengyelországra is, mely az OECD Education at a Glance kiadványaiban önálló oszlopban, más középfokú oktatási formáktól elkülöníthetően szerepelteti a szakmunkásképzést.

módon lehetetlenné teszi azt is, hogy megvizsgáljuk az álláskeresés és az elhelyezkedési esély közötti kapcsolatot.

A nemzeti munkaerő-felvételek zömmel az Eurostat ajánlásait követik, változókészletükben és fogalomértelmezésükben is hasonlóak, de nem minden változót kérdeznek meg minden országban, egyes nemzeti felvételek (Izland, Ciprus, balti országok) pedig esetenként túl kicsinek bizonyulnak ahhoz, hogy az adataik részletes bontásban is elemezhetőek legyenek. Az adathiány okát a megfelelő táblázatokban közöljük.

4) ÁLLÁSKERESÉS A „LEGJOBB MUNKAVÁLLALÁSI KORÚ” NEM DOLGOZÓK KÖRÉBEN

Magyarországon más közép-kelet európai országokhoz valamint a legtöbb régi EU-tagállamhoz viszonyítva is feltűnően sok a nem dolgozó és állást sem kereső felnőtt, mint az 1. táblázat mutatja.

A 15-59 éves, nem tanuló népesség megoszlása munkaerő-piaci státuszok szerint – Az országos átlagok regionális átlagai és szórásai, 2005

	EU-15	Balti	KKE	Összesen	Magyarország
Férfiak					
ILO-OECD foglalkoztatott	84.3 (4.7)	83.6 (5.2)	80.0 (7.2)	83.6 (5.1)	76.2
ILO-OECD munkanélküli	5.5 (1.8)	6.2 (2.6)	10.2 (5.0)	6.3 (3.0)	5.8
Nem keres, de szeretne fizetett állást	1.9 (1.1)	4.0 (3.3)	2.1 (1.0)	2.2 (1.5)	5.2
Nem akar fizetett állást	8.2 (2.9)	6.2 (1.0)	7.7 (3.2)	7.9 (2.8)	12.7
Nők					
ILO-OECD foglalkoztatott	70.7 (9.6)	71.5 (4.9)	66.1 (7.4)	70.0 (8.8)	62.7
ILO-OECD munkanélküli	5.6 (2.3)	5.5 (1.3)	10.1 (4.0)	6.3 (3.0)	5.0
Nem keres, de szeretne fizetett állást	3.9 (2.8)	5.7 (5.2)	4.1 (1.9)	4.1 (3.0)	6.0
Nem szeretne fizetett állást	19.8 (7.1)	17.2 (10.5)	19.6 (3.0)	19.5 (6.8)	26.3
Korábban dolgozó nők					
ILO-OECD foglalkoztatott	77.6 (7.7)	74.5 (4.8)	70.0 (6.6)	76.0 (7.6)	67.1
ILO-OECD munkanélküli	4.9 (2.3)	4.9 (1.3)	8.3 (3.2)	5.4 (2.6)	4.6
Nem keres, de szeretne fizetett állást	3.2 (2.4)	5.1 (4.7)	3.6 (1.8)	3.5 (2.6)	5.0
Nem szeretne fizetett állást	14.2 (5.3)	15.3 (9.9)	18.0 (3.0)	15.0 (5.6)	23.2
Országok száma	18	3	4	25	1
EU-15: Málta nélkül, Norvégiával együtt. Balti: Észtország, Lettország, Litvánia. KKE: Magyarország nélkül: Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia. Összesen: Magyarország és Málta nélkül, Norvégiával együtt					

A férfiak foglalkoztatási rátája alacsonyabb az uniós átlagnál, kívül esik a nyugat-európai és balti szóródási tartományon. A munkanélküliség ennek ellenére alacsony. Ezzel szemben magas az állást nem kereső, de fizetett munkát akaró nem-foglalkoztatottak száma: kétszeresen, két és félszeresen meghaladja a nyugat- és kelet-európában mért értékeket, bár nem sokkal magasabb, mint a balti régió átlaga. Igen magas azoknak a munkavállalási korú férfiaknak az aránya, akik nem is szeretnék fizetett munkát.⁵ A nőknél hasonló mintázatot követ a munkaerő-piaci státuszok közötti megoszlás, de itt a tagállamok közötti szóródás is

⁵ A dolgozni nem akarók aránya a magyarhoz hasonló Belgiumban, Lengyelországban, Nagy-Britanniában, Németországban és Spanyolországban.

nagyobb: az inaktivitásra vonatkozó magyar értékek ennek a felső tartományába esnek. Ha figyelmünket a munkaerőpiachoz kötődő – korábban legalább egyszer foglalkoztatott - nőkre korlátozzuk, Magyarország ismét kilóg a sorból a dolgozni nem akaró nők igen magas, 23.2 százalékos arányával. A magyarhoz hasonló érték csak két országban, Írországbán (24.2%) és Luxemburgban (26.6%) fordul elő.

A 2. táblázat az álláskeresőknél a nem foglalkoztatott népességen *belüli* arányát mutatja az előző táblázatban használt bontásban. Magyarországon a foglalkoztatásban nem álló férfiak egynegyede, a nők kevesebb, mint egyhetede minősül munkanélkülinek. A férfiak esetében a magyar érték jócskán kívül esik az európai – ezen belül a kelet-európai – szóródási tartományon.⁶ A nőknél az álláskeresők aránya szintén elmarad a regionális átlagoktól, az összeurópai szóródási tartomány alsó felébe sorolható, és sokkal alacsonyabb a kelet-európai átlagnál.⁷

2. táblázat

Az álláskeresők aránya a 15-59 éves, nem tanuló és nem dolgozó népességben 2005-ben – Régiós átlagok és országok közötti szórások

	EU-15	Balti	KKE	Összesen	Magyarország
Férfiak	35.0 (6.9)	36.8 (5.1)	50.0 (14.5)	37.7 (9.7)	24.6
Nők	19.5 (7.1)	20.1 (7.1)	29.0 (6.1)	21.1 (7.6)	13.4
Korábban dolgozó nők	22.4 (8.7)	20.5 (7.8)	27.1 (5.8)	23.0 (8.0)	13.5
Országok száma	18	3	4	25	1
EU-15: Málta nélkül, Norvégiával együtt. Balti: Észtország, Lettország, Litvánia. KKE: Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia					

A munkavállalási korú inaktivitás Magyarországon nem csak gyakori, hanem igen tartós is. A perzisztencia foka az EU-LFS-ben csak retrospektív adatok segítségével, a kérdezéskori és az egy évvel korábbi munkapiaci státusz összehasonlításával mérhető. Állandósult állapotban azonban, amikor az inaktivitás mértéke nem változik, a jelenleg inaktívak közül egy évvel korábban is inaktívak aránya egyszersmind az inaktív státusz elhagyásának valószínűségét is méri.⁸ A fenti közelítő mutató alapján képzett rangsorok (3. táblázat) azt

⁶ Ilyen alacsony érték csak egy országban (Nagy-Britannia) fordul elő

⁷ Az érték öt országban: Hollandia, Luxemburg, Nagy-Britannia, Írország, Izland alacsonyabb a magyarnál.

⁸ Ha n az inaktivitás valószínűsége, p_{nn} annak esélye, hogy egy pálya n -ből indul és 1 évvel később ismét n -ben tart, p_{xn} pedig annak valószínűsége, hogy egy nem n -ből induló pálya n -ben tart 1 évvel később, akkor $n_1 = n_0 p_{nn} + (1 - n_0) p_{xn}$. Ha $n_1 = n_0$, akkor az $n_0 p_{nn} / n_1$ hányados a bennmaradási eséllyel (p_{nn}) egyenlő.

jelzik, hogy a munkavállalási korú férfiak inaktivitása Magyarországon a legperzisztensebb. A nők esetében csak olyan országokban tartósabb az inaktivitás – egyfelől Olaszországban, Görögországban és Cipruson, másfelől Belgiumban és Luxemburgban - ahol a női munkavállalás soha nem volt a hajdani magyar szinthez mérhető, és a hagyományos családi munkamegosztás nem szorult vissza olyan mértékben, mint Nyugat-Európa legtöbb országában.

Hangsúlyozni kell, hogy a 3. táblázatban közölt adatok pontatlanok lehetnek, mert az egy évvel korábbi státuszt az EU-LFS kérdőív másképp méri, mint a kérdezőskorít. Az utóbbi esetben több, az álláskeresőre és a rendelkezésre állásra vonatkozó kérdés segítségével pontosan elhatárolhatók a munkanélküliek és az inaktívok, míg a korábbi státuszt egyetlen kérdés méri, inaktívnak csak az minősül, aki saját magát nem munkanélküliként, hanem valamely más kategóriába tartozóként határozta meg (háztartást vezet, munkaképtelen, egyéb).

3. táblázat

A megfigyeléskor inaktív, nem tanuló 15-59 évesek közül egy évvel a kérdezés előtt is inaktív volt – Rangsorok a férfiakra és nőkre

	Férfiak		Nők	
1.	HU	89.6	IT	95.9
2.	IT	88.8	GR	95.2
3.	SK	88.4	LU	91.7
4.	PT	85.7	CY	91.3
5.	DK	84.9	BE	89.6
6.	LT	84.4	HU	87.9
7.	GR	84.4	LT	86.1
8.	LV	83.0	PT	85.5
9.	EE	82.9	NO	83.7
10.	BE	82.7	SK	81.7
11.	CZ	81.9	LV	81.4
12.	NO	81.7	EE	80.9
13.	FI	80.3	PL	80.0
14.	PL	78.8	CZ	78.1
15.	SI	78.2	DK	76.7
16.	CY	77.9	SI	76.6
17.	LU	69.3	FI	69.7
18.	SE	55.9	SE	68.0

A táblázatban nem szereplő országokban az egy évvel korábbi státuszra vonatkozó változó hiányzik

A magyarországi inaktivitási arányok különösen éles ellentétben állnak a lengyel és szlovák mintával. Magyarországon 2005-ben a 15-59 éves, nem tanuló férfiak és nők 69.3 százaléka dolgozott, Szlovákiában 70.9 százaléka. Miközben a foglalkoztatási ráták lényegében azonosak voltak, a munkanélküli rátákban több mint kétszeres különbség mutatkozott: 7.2 százalékos Magyarországon és 16.3 százalékos Szlovákiában.⁹ A lengyel

⁹ Az EU-LFS-ből számított éves adatok.

foglalkoztatási ráta valamivel alacsonyabb volt (64%), a munkanélküliség azonban a magyarországinak több mint két és félszerese (18.2%). Miből adódnak ezek a meglehetősen nagy különbségek azonos foglalkoztatási rátával rendelkező, és egyéb jellemzőikben is hasonló országok között? Ezt a kérdést vizsgáljuk az alábbiakban.

5. MUNKANÉLKÜLISÉG VERSUS INAKTIVITÁS: MAGYAR-LENGYEL-SZLOVÁK ÖSSZEHASONLÍTÁS

A 4. táblázat egy logit becslés eredményét mutatja. A modell a 15-59 éves, nem tanuló és nem dolgozó népességre vonatkozik, függő változója 1, ha a vizsgált egyén keresett állást (és készen állt a munkába lépésre), és 0, ha inaktív volt. A becsült esélyráták azt mutatják, milyen mértékben hatott egy-egy magyarázó változó egységnyi változása (0-ról 1-re) az álláskeresés esélyére más változók hatásának kiszűrése után. (Esélyrátán a keresési és nem-keresési valószínűség $p/(1-p)$ hányadosa értendő. Ha az esélyráta egynél nagyobb, az adott változó hatása pozitív, ha egynél kisebb, negatív). Nem magyarázó modelltől van szó, hanem arra irányuló kísérletről, hogy világosabb képet nyerjünk a keresési intenzitásban meglévő csoportközi különbségekről.

4. táblázat

Az álláskeresésre ható tényezők Magyarországon, Szlovákiában és Lengyelországban 2005-ben – Logit esélyráták

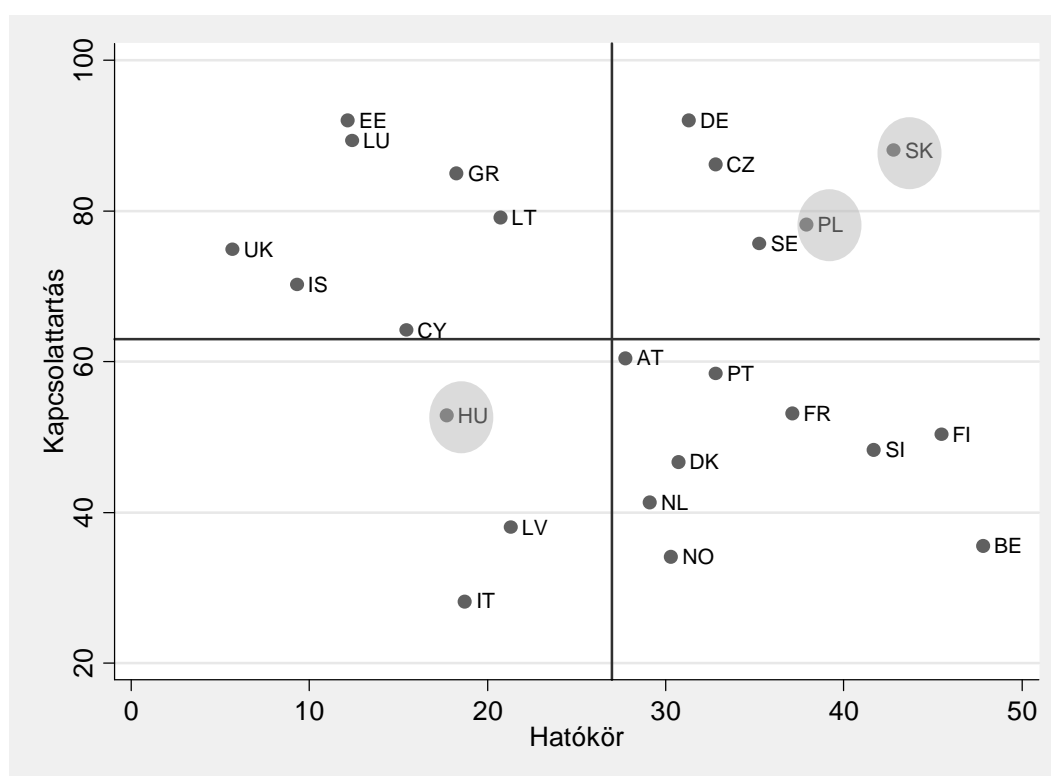
	HU	SK	PL
Nő	.6762	.3654	.4004
Iskolai végzettség: alapfok	.3187	.3643	.4691
Iskolai végzettség: középfok	.5754	.5321	.6341
15-19 éves	1.6894	1.7220	2.6788
20-24 éves	2.3775	2.4834	2.9166
25-29 éves	1.5375	1.1279 ⁿ	1.3354
55-64 éves	.2681	.2326	.2089
Mióta van munka nélkül?			
13-24 hónap	.7256	.7982	.6437
25-36 hónap	.7039	.3883	.5336
37-48 hónap	.5088	.4936	.6220
>48 hónap, vagy soha nem dolgozott	.2578	.3321	.4499
Regisztrált, nem kap munkanélküli segélyt	11.0509	56.5593	20.0708
Regisztrált, kap munkanélküli segélyt	6.3514	35.7442	9.4638
Pszedo-R2	0.3022	0.5493	0.4130
Megfigyelések száma	52650	17695	45025
Keresési arány	16.9	46.2	37.6
Minta: 15-59 éves, nem tanuló, nem dolgozó népesség. Függő változó: 1, ha keres állást, 0, ha nem. Szignifikancia: Minden közölt esélyráta szignifikáns 0.01 szinten, kivéve: n. Referencia-kategóriák: férfi, diplomás, 30-54 éves, 0-12 hónapja van munka nélkül, nem regisztrált			

A férfiak és nők közötti különbség Magyarországon kisebb, mint a másik két országban, az iskolázottság szerinti eltérések Szlovákiában és Magyarországon hasonlóak, Lengyelországban kicsivel nagyobbak.¹⁰ A keresési valószínűség lényegében ugyanúgy változik az életkorral Magyarországon, mint Szlovákiában, és a 24 évesnél idősebbek esetében Lengyelországban. (A 15-24 éves, nem tanuló lengyelek között azonban igen magas az álláskeresők aránya.) A munkakeresés mindhárom országban csökken az állásvesztés óta eltelt idővel, némileg eltérő pályát követve. Magyarországon Szlovákiához viszonyítva nagyobb arányban keresnek állást a 25-36 hónapja munka nélkül lévők, de kisebb mértékben azok, akik négy évnél is régebben dolgoztak utoljára, vagy soha nem dolgoztak. Lengyelországhoz viszonyítva a magyar keresési intenzitás az első három évben lassabban, utána gyorsabban csökken.

Ezek a különbségek azonban jelentéktelenek azokhoz képest, amiket a regisztráltak és a munkanélküli segélyben részesülők relatív keresési intenzitásában látunk Magyarországon, illetve a két másik országban. Az esélyráták azt jelzik, hogy Szlovákiában és Lengyelországban a regisztráltak és segélyezettek sokkal nagyobb arányban mondják magukat álláskeresőnek a nem regisztráltakhoz viszonyítva, mint Magyarországon. Ennek nem az az oka, hogy a nem regisztráltak nálunk intenzíven keresnek munkát: Magyarországon a munkanélküliként nem regisztrált állásnélküliek 8.8 százaléka keresett munkát, míg Szlovákiában és Lengyelországban 14.1 illetve 14.9 százalék. A munkanélküli segélyben nem részesülők esetében a megfelelő arányok: Magyarországon 12.6, Szlovákiában 46.1, Lengyelországban 38.1 százalék.

¹⁰ Itt nem közölt számítások szerint mindhárom országban igaz, hogy az alacsony iskolázottságúak az átlagnál nagyobb gyakorisággal szeretnék fizetett munkát, de a dolgozni akarók körén belül kisebb valószínűséggel keresnek aktívan állást.

A 15-59 éves, nem tanuló és nem dolgozó népesség kapcsolata az állami foglalkoztatási szolgálattal 2005-ben

Hatókör: munkanélküliként regisztráltak aránya.

Kapcsolattartás: a foglalkoztatási szolgálatot az interjú előtti hónapban felkeresők aránya. A vonalak a súlyozatlan EU-átlagot jelzik.

Ahhoz, hogy az álláskeresésnek a regisztrációval összefüggő különbségeit megértsük, rövid kitérőt kell tennünk. Magyarország azon néhány ország közé tartozik, ahol az állami foglalkoztatási szolgálat a nem dolgozó népesség viszonylag kis részét regisztrálja, és a szolgálattal való kapcsolat az érintkezés gyakoriságára vonatkozó adat szerint is laza. Ezt mutatja az 1. ábra. Ennek vízszintes tengelyén azt mértük, hogy a 15-59 éves nem foglalkoztatott népesség hány százalékát regisztrálták munkanélküliként, a függőleges tengelyen pedig azt, hogy a nem dolgozók közül hány százalék lépett kapcsolatba az állami foglalkoztatási szolgálattal a kérdezést megelőző egy hónapban. Nyugat-Európa legtöbb országa a bal felső vagy a jobb alsó térségben található. Az előbbi esetben a foglalkoztatási szolgálat viszonylag kevés embert regisztrál, de a munkaügyi kirendeltségek és a nem foglalkoztatottak közötti kapcsolat igen intenzív. A másik csoportban (jobb alsó sarok) a regisztráltak aránya magas, 25-50 százalék, de a kapcsolat kevésbé szoros.

A visegrádi országok közül Csehország, Szlovákia és Lengyelország – a Hartz-reformon átesett németekkel és a svédekkel együtt – egy harmadik csoportot alkot: igen magas a regisztráltak aránya, és ennek ellenére is intenzív a kapcsolattartás. Magyarország a bal alsó térségben foglal helyet, ahol a régi tagállamok közül csak Olaszország (és az újak közül

Lettország) található: a munkaerőpiaci szervezet kevés nem dolgozót regisztrál és a nem dolgozó népességgel ápolta kapcsolat sem tekinthető intenzívnek a hasonló méretű ügyfélkörrel dolgozó szolgáltatókhoz viszonyítva.

A nemzeti gyakorlatok nagyfokú eltérései több tényezővel függenek össze. Ezek közé tartozik az állami foglalkoztatási szolgáltató és az önkormányzatok közötti munkamegosztás a munkanélküliek támogatásában; az állami és a magánközvetítés viszonylagos súlya; a szolgáltatás jellege (mennyire nyitott a munkaügyi szervezet a segélyre igényt nem tartó, inaktív, vagy éppen foglalkoztatott ügyfelek fogadására)¹¹ és a munkaügyi szervezet szerepe a jóléti ellátások rendszerében. Végül, de nem utolsósorban, egy-egy ország pozíciója függ attól is, hogy a foglalkoztatási szolgáltató számon kéri-e a segélyezettektől az álláskeresőt, és milyen sűrűn számoltatja be az ügyfeleit. Az eltérő gyakorlatokról igen részletes áttekintést ad Frey (2005) tanulmánya, valamint az OECD (xxxx) tipológiája.

Visszatérve a részletesebben vizsgált három országra, tekintsük át, milyen részletekben különbözik a magyar, szlovák és lengyel regisztrációs gyakorlat, és ez hogyan függhet össze az álláskereső intenzitásával! Kiindulópontunk az 5. táblázat. Mint a táblázatba illesztett szövegek jelzik, a magyar foglalkoztatási szolgáltató a nem dolgozóknak, és ezen belül az álláskeresőknak is kis részét tartja nyilván munkanélküliként. Az ÁFSZ ügyfélkörében meghatározó súllyal szerepelnek a járadékot vagy segélyt kapók (valamint az aktív támogatásban részesülők, akiket az EU-LFS-ben nem lehet azonosítani). Lengyelországban és Szlovákiában a munkanélküli segélyben részesülők aránya sokkal alacsonyabb, de ez nem jelenti, hogy a regisztráltak nem kapnak más típusú támogatást. Szlovákiában a nem foglalkoztatottak számos szociális juttatáshoz csak a „Munkaügyi és Családügyi Hivatalokban” történt regisztráció esetén férnek hozzá, Lengyelországban pedig a regisztráció szükséges feltétel a nyugdíj-jogszerzéshez. (Magyarországon csak a segély után az állam által befizetett járulékok alapoz meg nyugdíj-jogszerzést.) A magyar regisztráltak és segélyezettek ritkábban keresik fel a kirendeltségeket, és kevesebben mondják magukat álláskeresőnek, mint szlovák és lengyel társaik. Ugyanakkor négyszer-tízszer annyian állítják, hogy állást ugyan nem keresnek, de szeretnének fizetett munkát, mint a lengyel és szlovák regisztráltak illetve segélyezettek. Az állást keresők vagy legalábbis akarók együttes aránya a három országban hasonló, 85-95 százalékos.

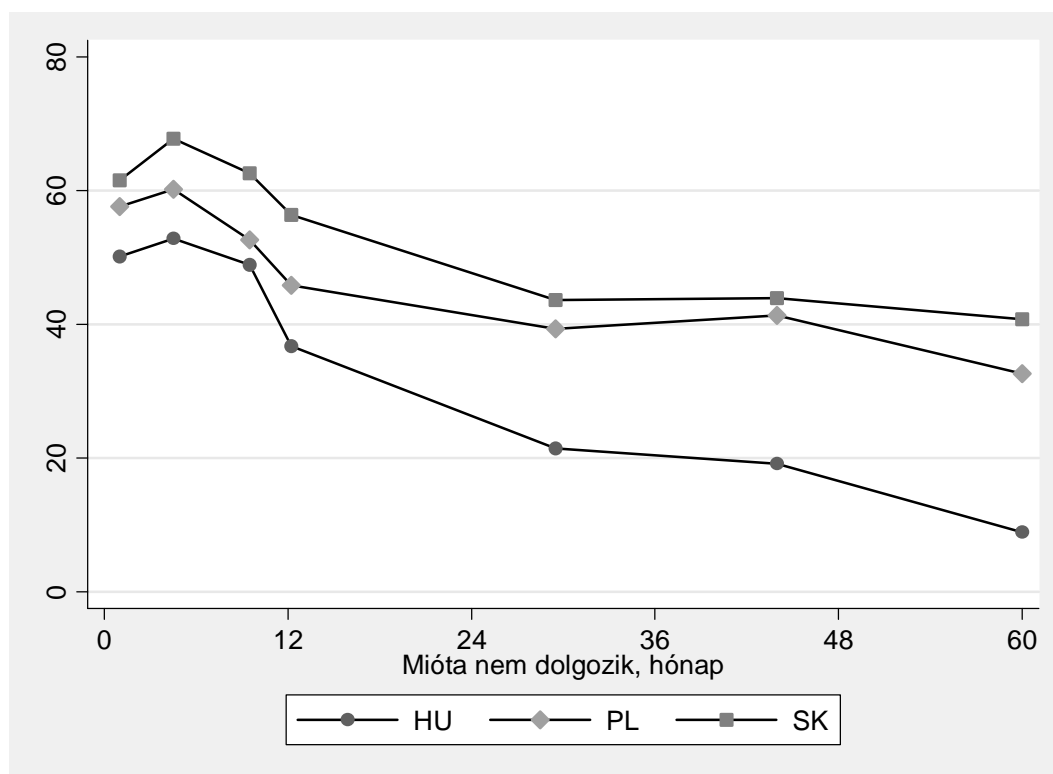
¹¹ Dániában és Norvégiában a regisztráltak között az egyharmadot is meghaladja a foglalkoztatottak aránya. Az összeurópai átlag 14 százalék, a magyar érték 1.3 százalék.

**A regisztrációs gyakorlat néhány mutatója Magyarországon,
Lengyelországban és Szlovákiában, 2005**

	HU	SK	PL
Magyarországon a nem dolgozók és az álláskeresők kis részét regisztrálják			
Regisztrált/nem foglalkoztatott	17.8	42.8	37.9
Regisztrált/álláskereső	59.0	83.3	76.7
A regisztráltak zöme valamilyen munkanélküli segítyt kap			
Segélyt kap/regisztrált	66.9	7.6	10.5
A regisztráltak és segélyezettek ritkán keresik fel a kirendeltséget			
Járt ott az utolsó 1 hónapban/regisztrált	52.1	86.8	77.0
Járt ott az utolsó 1 hónapban/segélyezett	49.1	87.2	75.0
Közülük kevesen keresnek aktívan állást ...			
Állást keres/regisztrált	57.3	90.3	72.5
Állást keres/segélyt kap	54.2	93.0	74.3
... de elég nagy részük „szeretne dolgozni”			
Szeretne fizetett munkát/regisztrált	29.3	3.1	7.7
Szeretne fizetett munkát/segélyezett	33.0	3.1	9.0
Legalábbis szeretne fizetett munkát:			
Keres vagy szeretne dolgozni/regisztrált	86.4	93.4	80.1
Keres vagy szeretne dolgozni/segélyezett	87.2	96.1	83.3

A nyilvántartottak között annak ellenére alacsony az aktívan állást keresők aránya, hogy a magyar ÁFSZ a tartósan nem foglalkoztatottakat sokkal kisebb arányban éri el, mint a lengyel és szlovák szolgálatok. Mint az 2. ábra mutatja, a rövid távú munkanélküliek regisztrációs arányában nincs nagy eltérés a három ország között, a két vagy több éve nem dolgozók esetében azonban húsz-harminc százalékpontosra növekszik a különbség. Ez természetesen összefügg azzal, hogy az ÁFSZ ügyfélkörében magas a munkanélküli járadékban és aktív támogatásban részesülők aránya, ezen támogatások pedig időben korlátozottak, míg a másik két országban a regisztrációban való érdekeltség hosszabb távon is fennmarad. Mint ismeretes, Magyarországon a rendszeres szociális segélyben részesülő aktív korú nem foglalkoztatottaknak regisztrációt és együttműködési kötelezettséget ír elő a törvény, a segély azonban jövedelemhatárhoz kötött, így a tartós munkanélkülieknek eleve csak egy kisebbségéhez jut el.

Munkanélküliként regisztráltak aránya a nem foglalkoztatottak között az állás elhagyása óta eltelt idő függvényében Magyarországon, Lengyelországban és Szlovákiában, 2005

Az adatok a 15-59 éves, nem tanuló, nem dolgozó népességre vonatkoznak

Az eddig áttekintett adatokból sejthető, hogy Magyarországon igen laza a kétféle (regisztrált illetve ILO-OECD meghatározás szerint mért) munkanélküliség kapcsolata. Nem csak a keresési munkanélküliség alacsony, hanem a regisztrált munkanélküli ráta is. Mind az első-, mind a másodfajú „hiba” jelentős a szó statisztikai értelmében: az aktív álláskereső viszonylag kis részét regisztrálják, ugyanakkor sok a munkát nem kereső regisztrált ügyfél. A mértékekről a 6. táblázat ad képet. Az aktív álláskeresőnek Magyarországon 59.0 százalékát regisztrálták 2005-ben. Ez az arány 20-25 százalékponttal alacsonyabb volt a lengyel és szlovák mértéknél. A regisztráltak közül állást keresők aránya (57.3 százalék) nem csak a lengyel és szlovák szinthez képest alacsony, e tekintetben egész Európában az utolsó helyen állunk.

A táblázat utolsó sorában a keresési és regisztrált munkanélküliség kapcsolatának erősségét mérő Cramér-féle V mutatót tüntettük fel.¹² Minél közelebb áll V egyhez, annál erősebb a két munkanélküliségi mérték közötti kapcsolat. Látható, hogy a V mutató

¹² Egy 2x2-es táblázat speciális esetében ez a mérték χ^2/n négyzetgyökével egyenlő. A V -értékek számításánál a teljeskörűsítő súlyokat nem használhattuk.

Magyarországon sokkal alacsonyabb a lengyelnél és a szlováknál. Itt be nem mutatott részletesebb számításaink szerint ez igaz volt minden iskolázottsági szinten és az állásvesztés óta eltelt idő szerint képzett összes csoportban.

6. táblázat

**Az ILO-OECD és a regisztrált munkanélküliség kapcsolata
Magyarországon, Lengyelországban és Szlovákiában, 2005**

	HU	SK	PL
Foglalkoztatott/népesség	69.3	70.6	63.6
ILO-OECD munkanélküli ráta	7.3	16.6	18.6
Regisztrált munkanélküli ráta	7.5	15.5	19.8
Az állást keresők közül regisztrált	58.5	92.2	76.8
A regisztráltak közül állást keres	60.8	82.2	72.1
Cramér-féle V (regisztrált és ILO-OECD munkanélküliség)	0.499	0.778	0.660

6. NÖVELI-E A REGISZTRÁCIÓ AZ ÁLLÁSKERESÉSI ARÁNYT?

Az eddigiekben láttuk, hogy a magas regisztrációs arány és a ténylegesen vagy látszólag intenzív álláskeresés együtt járnak, ami azonban nem feltétlenül jelez oksági kapcsolatot a két változó között. Erre abból következtethetnénk, ha belátnánk, hogy két, minden tekintetben hasonló egyén közül a regisztrált inkább keres állást, mint a nem regisztrált. A „minden tekintetben hasonló” feltétel magában foglalja azt is, hogy a két egyén azonos mértékben érdekelt az elhelyezkedésben, azonos állás kínálattal szembeül és azonos mértékben érdekelt abban, hogy egy kérdőíves kikérdezés alkalmával állás keresőnek mondja magát. Ezeket a feltételeket még egy egyéni adatokkal dolgozó kvázi-kísérleti elemzésben is nehéz biztosítani, az EU-LFS keresztmetszeti adatai bizonyosan elégtelenek hozzá.

Jobb reményekkel kecsegtet az aggregált adatokon alapuló elemzés, ami arra a kérdésre keres választ, vajon a regisztrációs arány változásai más, a munkakeresést befolyásoló tényezők változatlansága esetén (azonos irányban) megváltoztatják-e az állás keresési arányt? Az aggregált elemzésben a nehézséget az okozza, hogy a kereslet változása két úton is hat a nem foglalkoztatottak közül állást keresők arányára. Az egyik mechanizmusban, nevezzük keresési hatásnak az álláslehetőségek szaporodása intenzívebb keresésre ösztönzi a munkanélkülieket, illetve, a piacra való belépésre indít egyes inaktívakat. A másik, a szelekciós hatás csökkenti az állás keresők arányát, mert a növekvő kereslet hatására a munkát keresők (minden valószínűség szerint) nagyobb arányban helyezkednek el, mint a nem keresők. Ahhoz, hogy ezt a két hatást elválasszassuk, az állás keresésre és a regisztrációra vonatkozó longitudinális adatokra lenne szükség, az EU-LFS-ben azonban csak

a kérdezőskori álláskeresési aktivitásról és regisztrációról állnak rendelkezésre adatok. Ezért ebben az adatbázisban csak az egymással ellentétes irányú keresési és szelekciós hatások eredőjét figyelhetjük meg.

Hipotézisünk szerint, ha a regisztrációs arány magas, akkor a kereslet növekedése erősebb keresési hatást vált ki, egyrészt, mert a nyilvántartott munkanélküliek jobban informáltak, másrészt, mert a munkaügyi szervezet ilyenkor erősebben ösztönzi őket álláskeresésre és gyakrabban küldi ki őket a vállalatokhoz. Ezért a keresletnövekedés teljes hatása az álláskeresési intenzitásra (a negatív szelekciós hatást figyelembe véve) pozitív, vagy legalábbis nem olyan erősen negatív, mint ott, ahol a regisztrációs arány alacsony. Negatív keresleti sokk esetén pozitív szelekciós hatást és negatív keresési hatást várunk. Ha a regisztrációs arány magas és ezért – feltevésünk szerint - a keresési hatás erős, akkor összességében negatív, vagy a regisztrációs aránnyal gyengülő pozitív teljes hatást várunk.

Formálisan, legyen U az álláskeresők száma az i -ik országban, t évben, N a nem foglalkoztatottaké, NE a $t-1$. évben állástalan, de t -re elhelyezkedők száma, NN azoké, akik $t-1$. és t . évben is állástalanok voltak, R a regisztrációs arány a megfigyelt időszakban $[t-1, t]$ átlagosan, Z pedig kontrollváltozók vektora. Az (1) egyenletet becsüljük:

$$(1) \quad \left(\frac{U}{NN} \right)_{it} = \beta_1 \left(\frac{NE}{N_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{NE}{N_{it-1}} \times \bar{R} \right) + \gamma Z_{it} + c_i + u_{it}$$

Az egyenletet fix egyedhatásokat feltételező panel regresszióval becsüljük, ahol a c_i paraméterek az egyes országok keresési intenzitását befolyásoló meg nem figyelt tényezők hatását ragadják meg – technikai értelemben eltávolítják a modell változóiban meglévő intertemporális átlagokat. A kérdést tehát úgy tesszük fel, hogy változik-e az el nem helyezkedettek közül aktívan munkát keresők aránya akkor, ha javul az elhelyezkedési arány, és a hatás eltér-e a nem foglalkoztatott népesség nyilvántartásának szintje szerint? A fent elmondottak alapján a várakozásunk $\beta_2 > 0$, azaz, magas regisztrációs arány esetén NE/N_{t-1} -nek a keresésre gyakorolt pozitív hatása erősebb, vagy a negatív hatása gyengébb. Negatív sokk esetén az álláskeresők aránya nő (mert többen maradnak hoppon a munkát aktívan keresők közül), de ez a hatás várakozásunk szerint gyengébb ott, ahol magas a regisztrációs arány és erős – ebben az esetben negatív - a keresési hatás.

A becslést 20 ország 1998-2005-re vonatkozó adataival hajtjuk végre, összesen 136 megfigyelés áll rendelkezésre. A minta és a változók leírását lásd a Függelékben. A becslési eredményeket a 7. táblázatban közöljük.

Az (1) egyenlet becslése

Magyarázó változók (paraméter)	Együttható	t
Elhelyezkedési arány a t-1. évi nem-foglalkoztatott népességben (β_1)	-0.790	7.22
Elhelyezkedési arány \square regisztrációs arány (β_2)	1.204	5.66
Középfokon végzettség aránya a nem foglalkoztatottak között	0.0286	0.81
Felsőfokon végzettség aránya a nem foglalkoztatottak között	0.902	4.05
A nem foglalkoztatottak átlagéletkora	-0.024	6.59
Férfiak aránya a nem foglalkoztatottak között	0.440	4.17
Az állásvesztés óta eltelt idő átlaga	-0.001	1.33
Konstans	1.181	7.72
Megfigyelések száma	134	
Országok száma	20	
Évek száma átlagosan	6.7	
Belső R ²	0.661	
Külső R ²	0.697	
Teljes R ²	0.629	
F (Prob>F)	35.14	0.000
Corr (u _i , X _b)	0.143	
Hausman khí-2 (Prob>khí ²)	25.42	0.001
Az elhelyezkedési esély marginális hatása ($\beta_1 + \beta_2R$), ha R értéke:		
0	-0.79	
0.2	-0.56	
0.4	-0.32	
0.6	-0.08	
0.8	0.16	

Mint látható, az eredmények szerint az elhelyezkedési esély teljes hatása az el nem helyezkedettek keresési intenzitására negatív, csak a regisztráció nagyon magas fokánál válik pozitívvá. A teljes, negatív hatás azonban R növekedésével párhuzamosan gyengül. Ebből arra következtetünk, hogy a nagyobb fokú regisztráció valóban érzékenyebbé teszi a piacot a pozitív és negatív keresleti sokkokra. Természetesen, az adatok korlátai miatt itt továbbra is hipotézisről van szó, melynek ellenőrzése – a szelekciós és keresési hatások elválasztásával – alkalmasabb adatokra és további kutatásra vár.

7. ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

A rendelkezésre álló keresztmetszeti adatok nem alkalmasak annak eldöntésére, hogy milyen tényezők vezetnek egyidejűleg alacsony – és igen gyengén korrelált – regisztrált és ILO-OECD munkanélküliséghez Magyarországon: azért keresnek-e kevesen állást, mert a munkaügyi szervezet a piacnak csak kis részét fedi le és/vagy nem kényszeríti álláskeresésre a munkanélkülieket, vagy az állástalanok azért nem keresnek kapcsolatot a foglalkoztatási szolgálattal, mert nem akarnak fizetett állást.

Bizonyára igaz, hogy az állástalanok egy része a rejtett gazdaságban szerzett jövedelmének valamint a regisztrációhoz nem kötött jóléti transzfereknek köszönhetően munka nélkül is jelentős jövedelemhez jut, ezért nem létesít – vagy csak további segélyek megszerzése céljából létesít - kapcsolatot a munkaügyi szervezettel. Ez talán megmagyarázhatná az alacsony regisztrációs arányt, részben azt is, hogyan kerül sok állást nem kereső ügyfél a nyilvántartottak közé, de azt nem, hogy miért sok a nem regisztrált álláskereső. A leírt tünetek nehezen fordulhatnak elő együttesen, ha nem lenne igaz, hogy (a) Magyarországon a szó szűk értelmében vett munkanélküli segélyezés rendkívüli mértékben visszaszorult, és (b) a munkaügyi szervezet kevésbé képes vagy hajlandó kikényszeríteni az álláskeresést, mint a segélyhez jutás feltételét.

A magyar jóléti rendszerben meghatározó súlyú transzferek vagy nem írnak elő együttműködési kötelezettséget a munkaügyi szervezettel, vagy ha a törvény így rendelkezik is, a gyakorlatban a hangsúlyt nem az álláskeresés kikényszerítésére helyezik. A 15-59 éves nem tanuló és nem dolgozó népesség 39 százaléka nyugdíjas volt 2005-ben. Noha a munkapiaci megfontolások kimutathatóan erős szerepet játszanak a korhatár előtti nyugdíjazásban (Cseres-Gergely 2007, Scharle 2007), annak fékezésében a foglalkoztatási szolgálatnak marginális szerep jut, egyelőre nem működnek olyan jellegű, átfogó, a korai nyugdíjbavonulást munkapiaci problémaként (is) tételező programok, mint a tavalyi Munkarópiaci Tükörben részletesen ismertetett brit Pathways to Work (Scharle 2007). A nem foglalkoztatottak 17 százaléka gyesen-gyeden-gyeten volt 2005-ben. Noha a gyermektámogatások igénybevételében is megmutatható a munkaerő-piaci esélyek erős szerepe (Bálint – Köllő 2007), az ÁFSZ az igénybevevők mindössze 2-3 százalékát tartja nyilván munkanélküliként, és a munkától hosszú ideje távol lévők informálására és segítésére sem alakultak ki eljárások. A legjobb munkavállalási korban lévő nem dolgozók további 15 százaléka rendszeres szociális segélyben részesült. Noha esetükben a munkaügyi kirendeltségekkel való együttműködés és így az az álláskeresés is elvben kötelező, a gyakorlatban ez részlegesen és kirendeltségenként igen nagy különbségekkel valósul meg (Bódis et al. 2008). A hangsúly a „munkakészség” és nem az álláskeresési aktivitás

„tesztelésén” van, és a meghirdetett elvek szerint e célra alkalmazott önkormányzati szervezésű közmunka el is vonja az időt és a figyelmet a munkakereséstől, illetve annak támogatásától. Munkanélküli járadékban a nem dolgozók mindössze 5 százaléka részesült a 2005. évi megfigyelések szerint. A klasszikus értelemben vett munkanélküli segélyezés a kilencvenes évek második felétől kezdődően visszaszorult és szelektívebbé vált (Nagy 2000), ami egyfelől – a nem dolgozó aktív korúak egésze számára - szűkítette a kirendeltségi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, másfelől rontotta annak esélyét, hogy a munkaügyi szervezet a segélyek részleges megvonásával szankcionálhassa az álláskeresőket.

A legélesebb ellenpéldát alighanem egész Európában Szlovákia nyújtja, ahol a regisztráció többféle szociális segélynek is feltétele, és az álláskeresőket ellenőrzése rendkívül szigorú.¹³ A 2005. évi reformok előtt a munkanélkülieknek havonta kellett megjeleníteniük az irodában, míg Magyarországon a törvény szerint háromhavonta. (Egyes irodákban az eljárásrend ennél sűrűbb jelentkezést ír elő, lásd Bódis et al 2008). A 2005. évi szlovák reform havi kétszeri, a tartós munkanélkülieknek pedig heti egyszeri jelentkezést írt elő, valamint megkövetelte az álláskeresőket írásos dokumentálását, például a felkeresett munkáltatók által kiadott igazolás formájában.¹⁴ Az igénybevételi feltételek szabályozása meghatározó szerepet játszik abban, hogy Szlovákiában rendkívül magas a nem foglalkoztatottak regisztrációs aránya, és hogy a regisztráltak igen nagy része mondja magát álláskeresőnek a Munkaerő-felvételben.¹⁵ Nem feledkezhetünk meg arról, hogy a lakossági adatfelvételekben az álláskeresőkre vonatkozó kérdéseket hatósági jogkörrel nem rendelkező, ám sok kérdezett szemében mégis a hivatalosságot képviselő kérdezőbiztosok teszik fel: ha segély csak az álláskeresőket jár, a kérdezettek hajlamosak lesznek magukat annak mutatni olyan félhivatalos közegben is, mint egy adatfelvételi interjú.¹⁶

Egy 20 európai országra vonatkozó panel regressziós modellben megvizsgáltuk, hogy hogy a pozitív keresleti sokkok erősebben növelik-e az álláskeresőket ott, ahol a regisztráció foka magas. Az eredmények nem mondanak ellent a hipotézisnek, de további kutatásra és gazdagabb adatbázisra van szükség ahhoz, hogy a konjunkturának a keresési intenzitásra illetve a nem-foglalkoztatottak összetételére gyakorolt hatásait szét lehessen választani.

¹³ Ezúton köszönjük Stepan Jurajda, Jaroslav Kačmar, Daniel Munich és Michal Palenik segítségét a szlovák regisztrációs és segélyezési gyakorlat jobb megértéséhez.

¹⁴ Ilyen igazolások kiadására jutányos, 300-400 forintnak megfelelő áron számos vállalkozás szerveződött.

¹⁵ Az álláskeresőket ellenőrzésének szigorát 2008-ban enyhítették. A 2005 előtti feltételek visszaállítása arra utal, hogy a szlovák kormányzat maga sem tartotta sikeresnek a korábban hozott drákói intézkedéseket.

¹⁶ A regisztráció, illetve az álláskeresőket a nyugdíj-jogszerzés fenntartásával történő elismerése Lengyelország esetében is érdekeltséget teremt arra, hogy a kérdezett magát álláskeresőnek mondja, ugyanakkor a kirendeltségi gyakorlat sokkal lazább, mint Szlovákiában, sőt, az OECD (200x) szerint a munkakeresés ellenőrzése éppen itt a legelnagyoltabb a megvizsgált európai országok közül.

E tanulmányunk nem célja értékelni a magyar regisztrációs és segélyezési gyakorlatot, ami szorosan összefonódni látszik a munkavállalási korú inaktivitás problémájával. Az adatok áttekintése azonban arról győzött meg minket, hogy ha valaki alaposabb elemzés útján szeretné megtalálni az alacsony foglalkoztatással párosuló alacsony munkanélküliség magyar specifikumának kulcsát, annak nem az időseket vagy a fiatalokat, az iskolázatlanokat vagy az állástalan diplomásokat, avagy a tartós munkanélküliek „reményvesztését” kell kutatnia, hanem a jóléti és munkaügyi rendszer sajátos működését kell mélyebben megértenie.

FÜGGELÉKEK

1. AZ (1) EGYENLET BECSLÉSÉHEZ HASZNÁLT MINTA ÉS A VÁLTOZÓK LEÍRÁSA

A becsléshez minden olyan ország és év adatait felhasználtuk, ahol rendelkezésre álltak a modellben használtváltozók. Összesen 20 országról álltak rendelkezésre adatok, az alábbi bontásban, feltüntetve az aggregált adatok előállításához felhasznált egyéni megfigyelések számát:

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
AT			30112			25863		
BE	40416	13530	13556	12575	14448	14325	14965	14834
CY			5614	5800	5919	5969	5883	5488
CZ	38438	37331	35667	35065	32392	31768	32861	32584
DK	8833	8552	8865	8684	8718	8251	8245	7750
EE	8900	8659	2415	2742	2550	2489	2376	2317
FI	8534	21629	21343	21701	21516	20884	20631	20105
GR	45606	44568	43413	42332	40924	38429	42787	41168
HU		40302	39528	39448	39017	42833	40264	37875
IS	2889	2818	2893	2909	2904	2613	2512	2457
IT	104038	103686	103438	101054	99059	97893	88329	90683
LT				5003	6860	6427	6328	6299
LU		8206	7747	7630	6849	8551	11098	11825
LV				9334	3092	3120	3171	2983
NO	16112	16315	16768	15972	16734	16647	16884	16379
PL	35942			30001	30379	30313	29812	28732
PT	25547	24093	23006	23198	23068	23693	26258	24670
SE	12104	14005	13376	41459	46202	45762	41887	
SI			9684	10009	10027	10037	9503	8932
SK				16082	15278	15138	14663	14739

A becslési mintában a változók átlagai, szórásai, minimuma és maximuma:

Variable	Megf	Átlag	Szórás	Minimum	Maximum
search	136	.3117562	.1742943	.0152861	.7887324
nyilv	135	.3619543	.1781024	.0474528	.7953838
járt	135	.6589701	.2888107	.1054263	1.344612
iskd2	135	.4654625	.1710554	.0651516	.7849345
iskd3	135	.0954292	.047854	.0259276	.2130452
kor	136	41.10328	3.408223	23.0027	46.30743
nem	136	.3445426	.1204966	.1106204	.9963142
durann	136	98.11063	32.40679	38.47126	191.5023

2. MUNKANÉLKÜLISÉG ÉS INAKTIVITÁS AZ ALACSONY ISKOLAI VÉGZETTSÉGŰ MAGYAROK KÖRÉBEN, 1992-2004-BEN

A rendszerváltás első éveiben utcára került tömeg tekintélyes része (a 15–59 éves, nem tanuló és nem dolgozó férfiak 40, a 15–54 éves nők 20 százaléka) aktívan állást keresett. Az álláskeresési aktivitás ezt követően folyamatosan hanyatlott, és nemzetközi összehasonlításban nagyon alacsony szinten állapodott meg.¹⁷

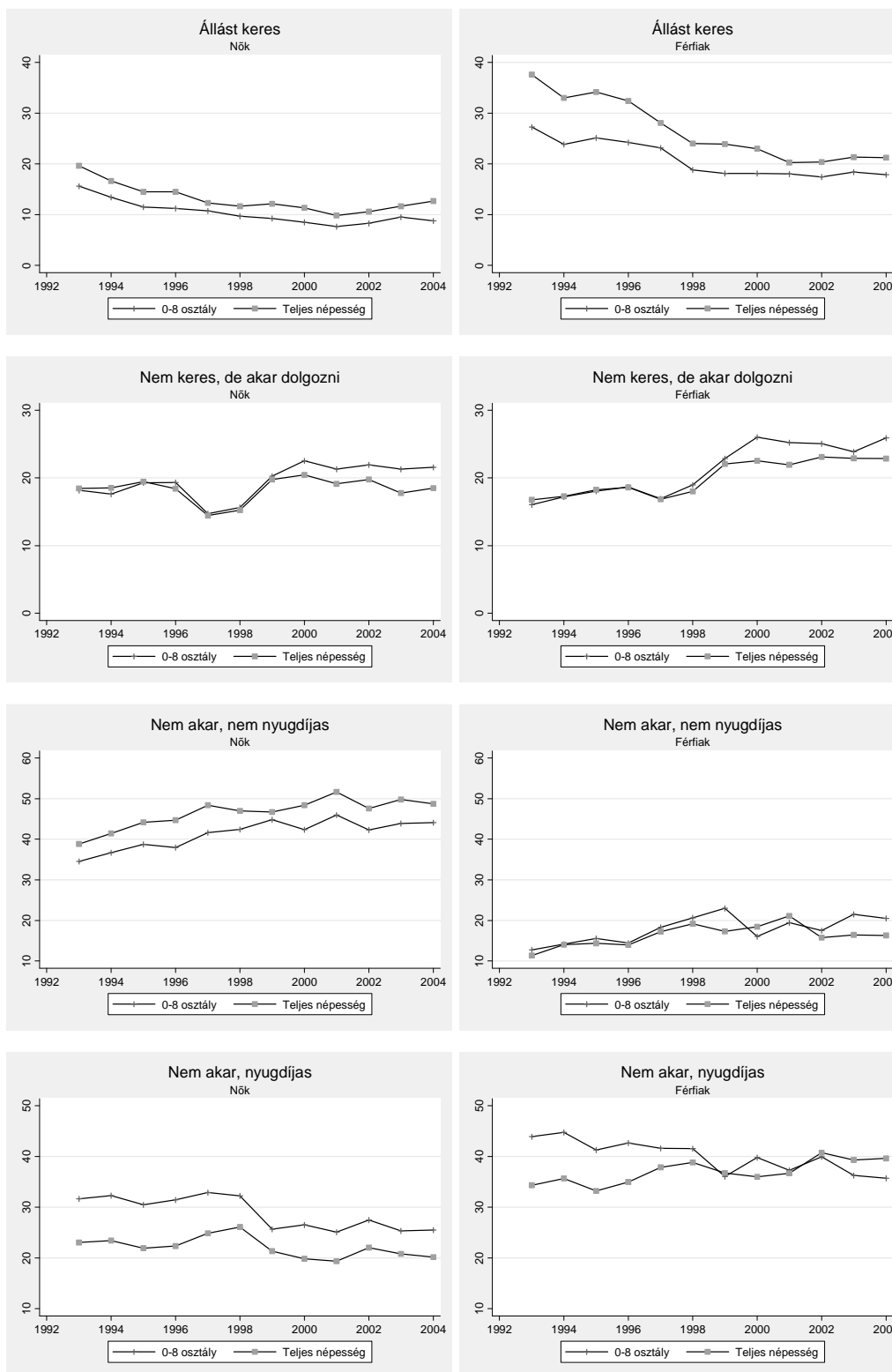
Az *F.1. ábrán* durva közelítő változókkal próbáljuk nyomon követni, hogyan alakult a piachoz eltérő mértékben kötődők aránya iskolázottsági szintenként. Az ábra négy részre bontja a munkaerőpiachoz potenciálisan erősen kötődő *nem foglalkoztatott* népességet. Az első csoportot az ILO–OECD meghatározása szerinti munkanélküliek alkotják („állást keres”). A másodikba a fizetett munkát nem kereső, de dolgozni akaró népesség tartozik („nem keres, de akar dolgozni”). A harmadik csoport azokból áll, akik fizetett munkát nem akarnak végezni, de nem nyugdíjasok saját jogon, végül a negyedik csoport a dolgozni nem akaró nyugdíjasokból tevődik össze.¹⁸ Az ábra a négy csoport részarányának időbeli változását mutatja a 0–8 osztályt végzetteknél – és összehasonlítási alapként a teljes 15–59 éves, nem tanuló népességben – a férfiakra és a nőkre külön-külön.¹⁹

¹⁷ A munkanélküliek aránya a teljes nem foglalkoztatott népességen belül a férfiaknál az OECD egészében mért átlagértéknek csupán 63 százaléka, a nőknél 54 százaléka volt 2001-ben (*OECD, 2003a*). A magyarországihoz hasonló foglalkoztatási rátával rendelkező közép-európai volt szocialista országokban a keresési intenzitás (a munkanélküliek aránya a nem foglalkoztatottak között) kétszer-ötször magasabb, mint Magyarországon. A férfiaknál a magyar érték 14 százalék, Csehországban 30, Lengyelországban 33, Szlovákiában 50 százalék volt 2001-ben. A nőknél a megfelelő ráták 6 *versus* 17, 25 és 28 százalék (*OECD, 2003a* alapján).

¹⁸ A nyugdíjasok különválasztását itt nem az indokolja, hogy transzferben (zömmel rokkantnyugdíjban) részesülnek, hanem az, hogy a nyugdíjasok gazdasági aktivitása általában nagyon alacsony fokú, a piacról való kivonulásuk lényegében véglegesnek tekinthető (*Cseres-Gergely, 2007*).

¹⁹ Az idősorok 1993–2004-re vonatkoznak, mert az 1992. évi első munkaerő-felvételek még bizonytalanul, a későbbiektől erősen eltérő eredménnyel sorolták osztályokba a nem foglalkoztatott népesség tagjait.

A nem foglalkoztatottak százalékos megoszlása álláskeresői aktivitásuk szerint

Népesség: 15 évesnél idősebb, nem tanuló, az előrehozott korhatárnál fiatalabb.
Forrás: KSH munkaerő-felvételek 1993–2004, éves átlagok.

Látható, hogy az általános iskolát vagy azt sem végzett *férfiak* álláskeresési aktivitása a rendszerváltáskor az átlagnál lényegesen alacsonyabb szintű volt, de annál kisebb mértéken csökkent, és 2000 után már csak 3-4 százalékkal maradt el a népesség egészében mért értéktől.

A dolgozni (csak) *akarók* részaránya kezdetben megfelelt az országos átlagnak, majd annál gyorsabban emelkedett. A dolgozni sem akaró, nem nyugdíjasok csoportjának részaránya általában is és a 0–8 osztályt végzettek körében is tíz százalék körüli értékről indult, majd a két populációban hasonló ütemben emelkedve 18-20 százalék közelébe nőtt. Az inaktív nyugdíjasok részaránya kezdetben különösen magas (45 százalék körüli) volt az alacsony iskolai végzettségű férfiak körében, ám ezt követően – az országos trenddel ellentétesen – jelentősen csökkent, és 2002-től az átlagnál alacsonyabbá vált. Összességében az iskolázatlan, nem foglalkoztatott férfiak összetétele a munkaerőpiachoz *lazán* kötődő csoportok (a két középső csoport) felé tolódott el, miközben az álláskeresési aktivitás az átlagosnál kisebb mértékben csökkent, a piacról teljesen kivonult nyugdíjasok részaránya pedig abszolút és relatív értelemben egyaránt nagymértékben visszaesett.

A *nőknél* az időbeli változások gyakorlatilag azonosak voltak a népesség egészében és a 0–8 osztályt végzettek esetében, bár itt is valamivel gyorsabban nőtt a passzív munkanélküliek száma, valamint gyorsabban csökkent – bár így is viszonylag magas maradt – a nyugdíjasoké. (A képzettebb rétegeknél a gyermeknevelésre szánt, munkaerő-piaci szempontból inaktív életszakasz áll a „nem akar, nem nyugdíjas” kategória magas és a nyugdíjasok alacsony részaránya mögött).

Az F.1. ábrából adódó fontos következtetés, hogy a *munkában nem álló iskolázatlanok ma nagyjából ugyanolyan arányban kötődnek a piachoz, mint a képzettebbek*. Igaz, hogy az inaktív csoport magas arányt képvisel a népesség egészében, ám ez az aktívan vagy passzívan állást kereső nem foglalkoztatott csoportokról ugyanúgy elmondható. Az álláskeresés hiánya sajátos jellemző, és esetlegesen súlyos gond, de ez csupán a nagyon alacsony foglalkoztatás – és nem a foglalkoztatottak összetételének valamiféle sajátos torzultsága – miatt érinti különösen erősen az iskolázatlan népességet.

HIVATKOZÁSOK

- Augusztinovics Mária (2005): Néesség, foglalkoztatottság, nyugdíj. Közgazdasági Szemle, 52. 5. 429-447.
- Augusztinovics Mária – Gyombolai Márton - Máté Levente (2008): Nyugdíjjárulék és időarányos jogszerzés 1997-2006. Közgazdasági Szemle, 7-8. sz.
- Augusztinovics Mária – Köllő János (2007): Munkapiaci pálya és nyugdíj 1970-2020 Közgazdasági Szemle, 54. 6. xx-xx
- Bódis Lajos–Nagy Gyula (2008): A rendszeres szociális segélyezés jogosultsági és indokoltági vizsgálata és a segélyezettek foglalkoztatása.
- Boeri, T. (2000), Structural Change, Welfare Systems, and Labour Reallocation. Lessons from the Transition of Formerly Planned Economies. Oxford University Press, Oxford.
- Brown, J. David et al, Nonstandard Forms and Measures of Employment and Unemployment in Transition.: A Comparative Study of Estonia, Romania and Russia, IZA Discussion Paper 1961, IZA, Bonn, 2006.
- Cazes, Sandrine and Alena Nesporova (2003): Labor markets in transition: Balancing flexibility and security in Central and Eastern Europe, Geneva
- Commander, Simon and Axel Heitmueller (2007): 'Does unemployment insurance help explain unemployment in transition countries?' , Paper presented at EBRD Conference on Unemployment and labour markets in transition economies, London Business School, 21-22 June, 2007
- Eurostat (2005): LFS Users Guide, Labour Force Survey Anonymised data sets, January 2005.
- Faggio, Giulia (2007): Job destruction, job creation and unemployment in transition countries: What can we learn?, Centre for Economic Performance, London School of Economics, mimeo, paper presented at the EBRD Conference on Unemployment, 6-8 June 2007
- Fernández, Cristina (2006): The role of education vis-a-vis job experience in explaining the transitions to employment in the Spanish youth labour market. Spanish Economic Review 2006/8, 161-187.p.
- Flinn C.J. and Heckman J.J., (1983), "Are Unemployment and Out of the Labor Force Behaviorally Distinct Labor Force States", Journal of Labor Economics, vol.1(1), pp28-42
- Frey Mária (2005): Az állami foglalkoztatási szolgálatokkal kapcsolatos uniós elvárások, fejlesztési stratégiák - Nemzetközi kitekintés. Zárótanulmány. Foglalkoztatási Hivatal Kutatási Főosztály, november
- Galasi Péter (2004): Valóban leértékelődtek a felsőfokú diplomák?, Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek, 2004/3.
- Garibaldi, P. and E. Wasmer (2001): Labor Market Flows and Equilibrium Search Unemployment, IZA DP 406, Bonn
- Garibaldi, P. and E. Wasmer (2001): Labor Market Flows and Equilibrium Search Unemployment, IZA DP 406, Bonn
- Jones, Stephen R. G. and W. Craig Riddell, 1999. "The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach," Econometrica, Econometric Society, vol. 67(1), pages 147-162, January.
- Kertesi Gábor - Köllő János (2006): Felsőoktatási expanzió, "diplomás munkanélküliség" és a diplomák piaci értéke, Közgazdasági szemle, 2006. (53. évf.), 3. sz., 201-225. o.

- Kertesi Gábor (2008): A McKinsey jelentés legfontosabb tanulságai a magyar közoktatási reform számára. Magyarország Holnap, Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal. <http://oktatas.magyarorszagholnap.hu>
- Kertesi Gábor, Köllő János (1998): Regionális munkanélküliség és bérek az átmenet időszakában, Közgazdasági Szemle, 45, 1998. 7-8., 621-652
- Kőrösi Gábor (2005): A versenyszféra munkaerőpiacának működése, KTI Könyvek 4, MTA Közgazdaságtudományi Intézete, Budapest
- Kutas János – Tóth László: A foglalkoztatási ráta magasabb annál, mint amilyennek hisszük, Munkaügyi Szemle 2007/9.
- McKinsey & Company (2007): Mi áll a világ legsikeresebb iskolai rendszerei teljesítményének hátterében?
- Micklewright, John and Gyula Nagy (1999): The informational value of job search data and the dynamics of search behaviour: Evidence from Hungary, BWP 1999/1
- Micklewright J. and Gy. Nagy (2005): Job Search Monitoring and Unemployment Duration in Hungary: Evidence from a Randomised Control Trial, BWP. 2005/9
- Munich, Daniel – Jan Svejnar (2007): Unemployment and worker-firm matching: Theory and evidence from East and West Europe, paper presented at the EBRD Conference on Unemployment, 6-8 June 2007, London, mimeo
- Murphy K. and Topel R. H. (1997). "Unemployment and Nonemployment", American Economic Review; 87(2), May 1997, pp. 295-300
- Nagy Gyula (2000): Munkanélküli segélyezés Magyarországon a kilencvenes években, Közgazdasági Szemle, 2000. Október, 799-816
- OECD (2007): Education at a Glance 2007: OECD Indicators, Paris
- OECD (2008): OECD Employment Outlook 2008, Paris
- Quintini, Glenda and Martin, Sébastien (2006): Starting Well or Losing their Way? The Position of Youth in the Labour Market in OECD Countries, OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 39.
- Riboud, Michelle, C. Silva-Jauregui, C. Sanchez-Paramo (2002): Does Euroscelrosis matter? Institutional reform and labor market performance in Central and Eastern European countries, in B. Funck and L. Pizzati (eds.): Labor, employment, and social policies in the EU enlargement process, The World Bank, Washington D. C.
- Rutkowski, J., S. Scarpetta, A. Banerji, P. O'Keefe, G. Pierre and M. Vodopivec (2005): Enhancing job opportunities – Eastern Europe and the former Soviet Union, The World Bank, Wahington D.C.
- Sorrentino C. (1993). "International comparisons of unemployment indicators", Monthly Labor Review, March.
- Sorrentino C. (1995). "International unemployment indicators, 1983-93", Monthly Labor Review, August.
- Sorrentino, C., International unemployment rates: how comparable are they?, Monthly Labor Review, June 2000, pp. 3-20.
- Steedman, Hilary (2005): Apprenticeship in Europe: 'Fading' or Flourishing?, Centre for Economic Performance, London School of Economics, CEP Discussion Paper No 710.

A sorozat korábban megjelent kötetei

2007

Zsombor Cseres-Gergely: Inactivity in Hungary – the Persistent Effect of the Pension System. BWP 2007/01

Szilvia Hámori: The effect of school starting age on academic performance in Hungary. BWP 2007/02

Csire András – Német Nándor: Az életminőség területi differenciái Magyarországon: a kistérségi szintű HDI becslési lehetőségei. BWP 2007/03

2008

Galasi Péter – Nagy Gyula: A munkanélküli-jövedelemtámogatások célzása Magyarországon 2004-ben. BWP 2008/01

Szilvia Hámori: Adult education in the European Union – with a focus on Hungary. BWP 2008/02

Galasi Péter: A felsőfokú végzettségű munkavállalók munkaerő-piaci helyzete és foglalkozásuk-iskolai végzettségük illeszkedése. BWP 2008/03

Anna Lovász: Competition and the Gender Wage Gap: New Evidence from Linked Employer-Employee Data in Hungary, 1986-2003. BWP 2008/04

Zsuzsa Blaskó: Does early maternal employment affect non-cognitive children outcomes? BWP 2008/05

Galasi Péter: A túl- és az alulképzés bérhozama 25 országban. BWP 2008/06

Galasi Péter - Nagy Gyula: Az aktív munkaerő-piaci programokba kerülés esélyei: képzés, bértámogatás, közhasznú munka. BWP 2008/07

Galasi Péter: The effect of educational mismatch on wages for 25 countries. BWP 2008/08

Gábor R. István: Életpálya-kereseti profilok és keresetingadozás. BWP 2008/09

2009

Istvan Gábor R.: Experience-earnings profile and earnings fluctuation: a missing piece in some labour market puzzles? BWP 2009/01

Anna Lovász – Mariann Rigó: Who Earns Their Keep? An Estimation of the Productivity-Wage Gap in Hungary 1986-2005. BWP 2009/02

A Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetében működő Munkapiaci Kutatások valamint a Budapesti Corvinus Egyetem Emberi Erőforrások Tanszékének közös kiadványa. A kiadványsorozat angol nyelvű füzetei **“Budapest Working Papers on the Labour Market”** címmel jelennek meg. A kötetek letölthetők az MTA Közgazdaságtudományi Intézet honlapjáról: <http://www.econ.core.hu>